

פרשת מקץ

מטפחת משי וכד קטן

בן מיעוטים הגיע למשרדי חברת אוטובוסים גדולה על מנת להתקבל כנהג מן המניין. בעלי החברה נרתעו מעט, מי יערוב להם שניתן לסמוך על תבונתו בכל הנוגע לבטחונם של הנוסעים? החליטו להעמיד אותו למבחן קצר:

“אתה נוסע בכביש צר, תהום עמוקה פעורה משני הצדדים, סטייה שלך לתהום פירושה גזר דין מוות על נוסעי האוטובוס. מולך מופיע אדם שמסרב לזוז מהכביש, תדרוס אותו, או תסטה לתהום?”

“בוודאי שאדרוס אותו, ענה המועמד בהיגיון. “חיי הרבים עדיפים מחיי היחיד.” הוא התקבל. לא עברו שבועיים מאז נכנס לתפקידו והתיאוריה שהציגו בפניו התממשה. האוטובוס סטה לתהום, נוסעים רבים נפגעו והנהג עצמו שרד בנס. לאחר שנסתיימה חקירת המשטרה שאלו אותו בעלי החברה: “מדוע לא דרסת את העומד מולך?”

“רציתי לדרוס אותו, אבל הוא ברח לתהום, ענה בקול חלוש, “אז רדפתי אחריו...”

חג החנוכה נחגג כידוע בשל נס פך השמן שקרה בבית המקדש. אבל השבוע חשבתי לעצמי: מה מתרגשים כל כך מהנס הזה שמנציחים אותו? חז"ל מונים בתלמוד לפחות 14 ניסים, מדהימים לא פחות, שאירעו בקביעות בבית המקדש. אף לא זכר קטן נחגג עבורם.

באחד מלילות הסדר בבית מדרשו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב שרר מתח רב במקום: הצדיק אינו מוכן לערוך קידוש עד שיתמלאו שני תנאים. התנאי הראשון היה שיביאו לפניו חמץ השייך ליהודי, והשני היה שאחד מן החסידים יצליח להשיג לו מטפחת עשויה משי טהור תוצרת פרוסיה!

הימים היו ימי מלחמה בין רוסיה לפרוסיה, והממשלה הרוסית הוציאה גזר-דין מוות חד משמעי לכל מי שיחזיק ברשותו מטפחת כזו.

בשל נחרצותו של הרבי עשו החסידים מאמצים גדולים למלא את בקשתו. לאחר שעה ארוכה של חיפושים חזרו אליו והודיעו: שתי מטפחות משי נמצאו. אבל אף לא חתיכת חמץ אחת...

נשא רבי לוי יצחק את עיניו למרום וקרא: אבא שבשמים, למרות שישנו דין מוות על מי שיחזיק מטפחות משי, עשרות אלפי שוטרים עומדים בגבולות ואורבים למברחים, בכל זאת מצאתי שתי מטפחות בנקל. אבל אתה ציווית שלא יהיה חמץ ברשותנו בפסח, לא העמדת אף שוטר ואלפי שנים מצוותך נשמרת בקפדנות. תורתך נצחית היא ובניך מסורים לך ביותר!

לאחר דין ודברים בין יוסף לאחים כשהוא מאשים אותם בריגול, הוא מטיל עליהם את חובת ההוכחה לכך שהם לא מרגלים: הוא יאסור אחד מהם והם ילכו חזרה לכנען כדי להביא את אחיהם הקטן.

מה רצה יוסף להשיג בכך שאסר את שמעון? הרי יודע הוא שאין להם ברירה אלא לחזור בעוד מספר חודשים לאחר שייגמר האוכל שברשותם והם ישובו אליו לקנות מזון.

חלק מן המפרשים מבארים את מטרתו של יוסף. ברצונו היה להעמיד את האחים למבחן סמוי: האם הם

פרשת מקץ

יילחמו בעד האח שאותו הוא רוצה לאסור, או שמא יוותרו עליו ויעזבוהו לנפשו כפי שמכרו אותו, את יוסף לפני שנים רבות.

המבחן הזה מסתיים רק בפרשת ויגש כשיוסף רצה לקחת את בנימין כעבד על גניבה שלכאורה ביצע. אז ניגש יהודה ומצהיר על מלחמה מול כל מצרים באם לא ישוחרר בנימין. כאן כבר השתכנע יוסף שהאחים מתחרטים על אשר עוללו לו במכירתו למצרים, ומגלה להם שהוא יוסף.

היוונים לא רצו להשמיד את גופם של עם ישראל, רק את נשמתם. על כך יצאו בני חשמונאי למערכה במסירות נפש וזכו לניצחון שמימי מזהיר. או אז הם ניגשים לבית המקדש ההרוס ומשפצים אותו בחרדת קודש, כשמגיעה השעה לחנוך אותו (חנוכה) הם מגלים לפתע שאין להם שמן טהור...

על פי ההלכה יכלו החשמונאים להדליק בשמן טמא. אבל אולי ניתן לומר שהוצב בפניהם מעין מבחן סמוי משמים: האם גם כעת תילחמו נגד חוקי הטבע ותדליקו בשמן טהור - ולו ליום אחד - או שמא תדליקו מכל הבא ליד והעיקר שהמנורה תדלק?

החשמונאים עמדו במבחן והוכיחו שהם לא שוכחים את המטרה שגרמה להם לצאת למלחמה: לא רק לקיים את רצון הבורא באופן טכני ובלי ניסיון להבין את מטרת המצוות (הנהג שרדף אחרי ההלך לתהום), אלא שאיפה לעשות כל מה שביכולתי על מנת להגיע לקיום המצוות באופן הטוב ביותר.

כשאנו חוגגים את נס פך השמן, אנו מנציחים את מטרת העל של המכבים שנלחמו בטבע למען רצון הבורא. אולי בשל כך זכינו לשמונה ימי חנוכה. שמונה - מעל הטבע!